

Locuinta Redactorului
si
Cancelarii Redactoarei
e in
Strata tragatorului [Lă-
**văzutoxa], Nr. 8.
Serisurile nefranțate nu se vor
primi decât numai de la corespondenții regulari ai „Federatiunii.”
Articoli trămași și nepublicați se
vor arde.**

Din caușa serbatorii catolice numerulu prossimului alu diuariului nostru va apără numai mercuri-a venitoria.

Redactiunea.

Delibera diu et fac cito.*)

Ne amagescu unii: că dorintele mosflorii și parintilor nostri s'a implinitu, — romani sunt alegatori, sunt aplicati la oficie, regejinea loru e recepta, limb'a li-e deslegata si — daca nu vreau a urlă, — potu sè-si descopere dorerile innaintea solgabiroului si la primariulu (judele) satului, in unele casuri chiaru si innaintea judeului de cercu, in limb'a loru propria! ba, lucru necredintu si neasceptat in unele comitate, in cari intre 20,000 romani se afla resfirati si câte-va miisiore de unguri, limb'a romana e prima chiaru de protocolaria, adeca unu translatoru romanu traduce protocollulu magiaru in limb'a romana, apoi acestu protocolu se pune in — archivu! Press'a rom. e libera, numai cătă scriitorii nostri capeta cuarteriu gratis la Vatu si pre langa abundanti'a de libertate si de drepturi, carei-a assemene nu se afla pre rotogolulu pamentului, totu-si suntemu nu numai neintellepti, dar' si nemultiamitori, candu, in locu de a serbă tote dillele căte unu „Te Deum!” pentru prosperitatea celor ce ni-a daruitu aceste bunetăti, si in locu de a tiené totu deaun'a cu regimulu, — pentru că nu e potere decât numai de la Ddieu — unii sunt passivisti, adeca nu lucra nemica, éra altii sunt utopisti si pre candu nu se multiumescu cu celle cascigate, nu merita a cascigă mai multu, ba merita, pote, ca sè perdia si celle ce ni-se pare a le fi cascigatu. Ar' trebul sè pismuim sortea acestor omeni, cari se afla intr-assemene feriere patriarchala primitiva daca afrontulu venit d'in partea loru nu ar' fi ironia sarbeda si batere de jocu cu miser'a stare a bietul romana; inse acesti omeni se tienu de providentiali, si sunt profeti, caror'a li-se areta Ddieu in rugu — si Deacu in clubu; dupa suatulu acestor profeti providentiali, ar' trebul sè renunciama la tote drepturile, fia naționali, fia politice; sè incredintam sortea naționii conducerei loru; sè nu ceremu, că nu scimau ce cerem.; — ei inse sciu ce ni trebuesce si ni voru cresce naționua ca pre unu mnellusiu, „biriacu”**) aplucandu-lu pote la doue ou, ca sè-i cresca lan'a sè se pota tunde preste totu annulu. Dupa acesta procedura ne am mantu de tote necasurile, pentru că binele si lipsele ei nu le am cunoscere; mintea si semtiul nostru, le-am pune de caiu, facandu-ne partasi d'acea minune ca sè meditedie altii si pentru noi! Si daca stapanii nostri ar' mancă, ne am satură noi, am duce vietia alba fără de grigi. De avereia si de sangele nostru are sè despuna singuru poterea in folosulu ei, că asié este (! ?) porunc'a lui Ddieu. Tenerimea nostra s'ar sfîrbi vorbi romaneșce (ca d. e. in casele mai multor familie romane popoare de „jó érzelmű hazafis”*) numai pentru că nu perdia increderea stapanilor si d'in asta caușa apoi sè nu pota ajunge de domnul „cancelistu,” — căci mai de parte, feresca Ddieu, sè pota ajunge ca romanu, pentru că devenindu odată lucrul pana aci nu va mai fi trebuinția de „Consiliariu Supremu,” care sè ne conduca pre acesta carare, pre care am ajunsu déjà, la — sape de lemn. — Limb'a protocollaria, ca ceremonia săcca, nu va merită sè mai devina neci in archivu, si acum, daca procedur'a amintita nu pote avé alte rezultate, decât cari le-am aretat in nucleo, — cei ce se batjocurescu cu autonomia Transsilvaniei se potu mangaiă, ba potu fi chiaru siguri, că in casulu amintit, ungurii Trassilvanei decadiuti de la domnire, dependenti in Transsilvania de la domnii d'in Pest'a, si in Pest'a neconsiderati, ei insi-si voru sè restituesca autonomia Transsilvaniei neavendu a imparis drepturi cu romanii; apoi, firesce, că ne standu-le neci una pe-deca innainte, ca preveditorii intellepti ingrigindu-se

) A se vedé Nr. 8, Fed.

**) Fără mama si pre carele pecurariulu lu laptedia candu la una oue candu la alta.

FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literario, comercialu si economicu.

Va esî Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretul de Prenumerătare:
Pre trei luni 8 fl. v.
Pre cinci luni 6 " "
Pre anul întregu 12 " "
Pentru România:
Pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei
,, 6 luni 16 , = 16 "
,, 3 — 8 , = 8 "
Pentru insertiuni:
10 or. de linie, si 30 or. tașă timbrată pentru fiecare publicație separată. In locul deschis 20 or. de linie.
Un exemplar costă 10 cr.

ca plebea amorista sè nu-si mai venia in ori, firesce si preafiresce că ar' grabi a introduce cu autonomia si aparaturu „Aprobatoru si Compilatoru”, ba, tra-indu acum in epoca drumurilor de ferru si a telegrafelor, pote că ar' mai face si una „Nova” la „Aprobate” oprindu poporului romanu folosulu acestor inventiuni mente numai pentru poporul „celu alesu”, adeca judani si magiari. Dar' sè lăsămu la o parte glumele, ni ajunge amaritiunea dillei, noi inca, vrendu a demustră ratecirea in procedere, am devenit la aceste rezultate glumetie, ca ridindu sè dovedim, că adeverulu diace in mediulocu. Adeca: amici sinceri ai ungurilor in vieti'a sociale si comerciale, amici sinceri ai ungurilor pre terenul constitutiunale d'in convingere că destinele nisud identice, inse pre langa strict'a observare a legii in cestiunea libertatii constitutiunali fara de rezerva sau violența sè staruim prin mediulocale constitutiunali la deplinitatea indreptatii egali ca „Romani” si in acesta procedura legală sè nu ne confundă invinuirile astute si motivate prin suspiciunari falitive, că am avé cugete rezervate si că tendintia ni-ar' fi a suprematisă naționea magiara, ce e cu nepotintia; acesta o sciu preabine si cei ce ne suspiciunedia, dar' se folosesc de preteste fabulose, credindu că noi nu scim doc-trin'a fabulei „Lupulu si mnellulu.” In acesta cestiune sè nu simu neci de cătu creduli. Politică e in sine arte si chiaru in punctul acestu-a se adveresce că „ce e a mana, nu e minciuna” si că gratia si promisiunile neimplinite sunt bucuriile nebunului. Noi inca trebuie sè stergem d'in fraseologija naționale mai multi termini nepractic si neamesurati poterilor si instarilor nostre. — Noi suntemu de viața romani si ca atari supusi coronei regatului Ungariei; noi nu potem si precum am aretat e numai hula si calumnia că am vrse schimbămu form'a guvernarii (monarchica constitutiunale) acestui statu, ceea ce staruim pre calle constitutiunile a se schimbă este sistemul, in poterea carui-a domnesce unu singuru elementu, unu singuru factoru d'in celle multe cari consti-tuiesc statulu, cu desconsiderarea, cu apesarea celorlalte eleminte si factori de statu; — dar' constitutiunea statului ni dà dreptulu la egală indreptătire, fără a se poté pretinde ca sè ne lăpădăm de origine si limba, d'in contr'a noi tocm'a si numai ca romani potem avé interesu eminentă d'a aperă statulu acestu-a, cu tote drepturile si libertatile lui pentru că sè ne bucurămu de libertate si drepturi. Tendintia nostra nu e dar' altă, decât realizarea acestui interesu eminentu; ca sè simu in stare a ne lipi de statulu acestu-a cu trupu si cu sufletu, ca daca ne-am sacrificat avereia si sangele, aperandu de veacuri acesta tierra, ca sclavi singuru numai in interesulu stapanilor, sè ne sacrificam averile si sangele in viitoru si pentru interesulu nostru si alu loru, éra ei si in interesulu nostru, ca liberi si egal indreptatii si imprumutu interesați la sustinerea si aperarea patriei communi. Dar' togm'a pentru că interesulu acestu-a este eminentă de statu, elu ca pană acum nerealizat, se poate realiza numai prin representantia tierrei, singura competinte a pune in viața principiile proclamate si depuse in legile d'in 1848. — Conversatiunea ce cultivam in vieti'a sociale, si chiaru la confidentiala intalniri pre la bancheturi (ospetie), porta in sine caracteristica amicitiei sociale de care trebuie sè ne folosim cu tota occasiunea; a crede inse, că prin etichetă socială am impacatu referintele indreptatii politice in statu e credibilitate preanevinovata. In politica inca mai multu ca aiurea, are valoare assiom'a amicus Plato, amicus Aristoteles, sed maxime amica: drapturi. — Lupta pentru drepturile constituutiunale, chiaru si iutre cei egali indreptatii, este continua, cu atâtua mai pucinu are d'a incetă la noi, cari ne aflămu inca extra muros, si avem mediulocu mai anguste depuse in legea electorale, decât ca in camer'a tierrei sè simu reprezentati conformu pretensiunilor indreptatii ce-ni-sar cuvenit si care ne ar' pune in stare a decompune interesulu nostru, precum l'am numit:

eminente de statu, in consonantia cu legile fundamentale. — Veni-vi timpul acestu-a, nu atena inse aprosimarea lui, atât'a de la noi, cătă de la cei ce potu despune de timpu si mediulocu; detorintia nostra e a perseveră in firma sperantia, nutrita de convictiuni, că timpul trebuie sè venia si se alinie si dorerile nostre, — pana atunci sè lucrămu! — sè lucrămu inse pentru noi, ca sè nu ne plangem ca fructul osteneleloru nostre lu folosesc altii si adese ori cu injuri'a nostra.

Actiunea cea mai de aproape se deschide cu alegerile pentru sesiunea viitora a dietei. Lupta electorale sè ne afle uniti! Sè lipsescă d'ntre noi urele personali, imparechiarea si scissiunea in partite. Unu singuru trupu sè simu, unu sufletu sè no inspire si sè ne conduca pre toti.

Cunoscem programmele celor două mari partite politice, numite drept'a si stang'a, sau deachisti si oppositiunali. In ajunulu alegerilor si un'a si alta partita abundeda in promisiuni liberali, amandoue promittu chiaru si indestullirea naționalitatilor. Apromisiunile aceste inse trebuie luate „cum grano salis” — si noi sè ne cantămu de treab'a noastră. — Sè ne intrunim si noi intr'o partita constitutiunala si ca maturi de drepturi politice in fia care cercu de alegere se avem candidatulu nostru, in care sè ni concentrămu tote voturile, fără privire, ore suntemu in majoritate ori minoritate, căci convingerea politica matura nu depinde de la rezultatul momentanu, — d'in contra caracterisidă conduit'a politica a alegatorilor; apoi minoritatea, in multe casuri, decide sorteal partitelor mari, sciindu intrebuintă bine-momentul decidetoriu.

Cu tote căte o vorbă, prin unele dinamice (amentite si in acestu diurnal), si cu tota pretensiunea conducatorului unui diurnal nat., care aude crescundu erb'a, si se crede indispensabile intru tote, — partita guvernamentală n'au venit inca prin semne juste si „positive” a ne „usioră a legere”, prin urmare terenul oppositiunale ni-lu impune conduit'a ei si a guvernului esfatu d'in acesta majoritate.*

Camer'a representantilor Ungariei.

Siedintia de 1 a 30. i a u., 1872.

Presedintele Paulu Somessich deschide siedintia la 10 ore a. m. Guvernul a fostu representat prin ministri: Kerkapoly si Szlávy.

Dupa verificarea procesului verbalu alu siedintiei trece presedintele anunța una petiție, carea se trece la comisiunea petiționaria. — Ministrul de interne aduce la cunoștința camerei, că Majestatea Sa a numit pre deputatulu cont. Adamu Vay comite supremu alu comitatului Sabolciu.

Presedintele comunica apoi, că terminulu legalu de trei dieci dile, rezervat pentru presintarea protestelor ce s'aru face contr'a alegorii deputatului E. Matolay, a spirat; dreptu-acă deputatulu d'in cestiune e verificat definitivu. — Ionu Vidațis pune pre biroului camerei una petiție a opuseniilor liberales d'in Pest'a privitoria la projectul de lege despre modificarea legii electorale. Se trece la comisiunea petiționaria.

Iosifu Madarász interpelleaza pre ministrul de cultu si instructiune publica, daca este aplicatul a presintă, de-sf nu in sessiunea presenta, celu putin in cea venitoia, unu projectu de lege despre modificarea despusei unitelor legii instructiunii poporale d'in an. 1868, care sa pretinsu de repetite ori, — si in specie despre modificarea despusei unitelor referitorie la normarea salarielor pre sem'a investitorilor scolelor poporale si la obligamentul militarului alu investitorilor d'in cestiune. — Interpellatiunea se va comunică ministrului concerninte.

Bar. Iuliu Náry presinta nunciul camerei magntilor, dupa care acést'a a acceptat nemodificat projectul de lege despre spesele pentru administratiunea judec-

*) Principiile enunțate intru acestu articol se aplică si la conduit'a Rloru d'in Transsilvaniei in ceea ce privesc solidaritatea si disciplinarea partiei naționale constitutiunali, éra cătă pentru aplecare la alegorile viitorie, acést'a cestiune de suprema importanță se va trata ex asse in acestu diuariu.

Red.

tiunilor. — Se va asterge Majestății Sale spre sancțunare.

Raportorul comisiei petiționare, Ignatiu H. J. D. pune pre biouroul camerei raportul acestei comisiuni despre petițiunile cuprinse în consemnatinea 56. — Raportul se va tipări și performat în siedintă de joi, 1. februarie.

Raportorul comisiei financiare, Coloman Széll, pune pre biouroul camerei proiectul de lege despre bugetul de pre anul 1872. — Se va trece la secțiuni.

Siedintă se închiaia la 11 ore a. m.

Representația

advocatului Dr. Lazaru Petru și consocii că membri ai comitetului comitatense d'in Cottulu Unedor' a constituitu in 28 Dec. 1871, relativa la unele dispoziții ale art. 42 d'in 1870-a legei municipale, — alegerea reprezentanților comitatensi si a amplioaiilor administrativi-politici, intemplata in 1871/2 in comitatul Unedorei.

Inaltu Ministeriu reg. ung.

Considerandu, că poporului în genere, și celui român transilvanen în specie, nu-i sunt deschise alte căi legale, spre a-si exprime multiamirea, ori nemultiamirea, și preingrigirea facia cu legile aduse, decât în comitatele comitatense, și prin acestea până la locurile mai înalte, darea și pre asta ca într-o măsură foarte restrinsă, intru atât, incătu majoritatea absolută a poporului și de totu desconsiderată și eschisa prin legile sustatorie, de a potă intreni activu în administrarea și îngrijirea trebelor administrative-politice; considerandu, că punerea în practică a articolului 42 din 1870 a legei municipale, în comitatul Unedorei din Transilvania, a adusu rezultatele cele mai triste și nedrepte facia cu majoritatea absolută a poporatiunei; considerandu, că membrii comitatului comitatense, de naționalitate română din acestu comitat, încă cu ocazia publicării acelui articol de lege, și au exprimat pre langa declaratiune de a se supune legei oficioșu, în comitetul comitatense, preingrigirea și nemultiamirea facia cu elu; și acești-a cu atât mai vertosu se simtă indreptatiti, ba și obligati din respectul detorintelor patriotic, a face acum, după ce cu mare dorere și amaritine i-au vediutu rezultatele urmăre după aplicarea-i în practică.

Dreptu-aceea, facia cu aceea lege, — contra alegeriei reprezentanților cötensi, — și, în fine, contra alegeriei urmăre cu acea ocazie, pre bas'a acelei legi, în urmă insinuării degăză intemplatei și respective finitei organizații, ni luamu libertate a aduce urmatori'a

Reprezentăția:

A. Cu privire la articolul de lege 42 din 1870 a legei municipale:

Inainte de aducerea gravaminelor în specialu, nu potu trece cu vederea acea impregiurare, că la aducerea a ori-ce lege, și a se tienă contu de interesele materiale și spirituale ale poporatiunei și locuitorilor, fără destingere, pentru carea și pentru cari se aduce legea, pentru că astfel punendu-se în practică, să producă multiamire generală, a carei rezultat e prosperarea, înflorirea și consolidarea binele publicu și privatu; pre candu la d'in contra nemultiamire, neodihna, și dauna generale.

Că înaltă legislație, la aducerea articolului de lege susu-mentionat, a fostu petrunsa și inspirata de cele mai nobile și bune sentiminte, și așteptau unu rezultat de multiamire generale, nu dubitam: inse, de-ora-ce punerea în practică a demonstrat si demuestra, celu putiu în comitatul Uniadorci, rezultate forte triste, daunose binelui publicu și privatu, — asiè d'in indemnul si obligamentul patrioticilor buni în genere, și în specie că membri români din comitetul comitatense alu comitatului Unedor'a, de nou constituiri, basati și pre esperintă propria de totu trista, încă recenta, ni luamu voia a descoperi uncle d'in dispozițiile cuprinse în legea municipale amintita, d'in cari, după modest'a nostra parere, nu potu rezultă, decât nemultiamire generale și în deosebi la majoritatea absolută a poporatiunei din Transilvania — area e de naționalitate română — și acelea sunt:

1. Introducerea voturilor virile, de-ora-ce prin acăstă dreptul de administrare politică e datu mai eschisivmente în mană și arbitriul proprietarilor mari;

2. Sustienerea dreptului de alegere, numai a acelor-ă cari au fostu îndreptatiti la alegerea de deputatu mai de pre urma, și în deosebi a numerosei nobilime, fără de nici o restrinție, — fiindu si prin acăstă, că si prin introducerea voturilor virile, eschisa, delaturat mai de totu dela intrenirea activă în administrarea politică, majoritatea absolută a poporatiunei în genere și în specie cea din Transilvania, adeca poporului, carele în totalitate formează poterea adverata atât în respectul materiale cătu si spiretuală în fia-care statu si cu atât mai vertosu în statul Austro-magiar.

Deci ecuitatea, fratfetatea și egalitatea de dreptu, cum si tară a ori-ce statu pretindu că: tote poporele, fără destingere, să se bucure si impariescă si de beneficile publice ale tierei si tienutului, pre care lu locuesc in ase-

menea măsura, precum suporta si onerile publice, si de statu, — fiindu astă singurul mediu spre armonia si simpatia fratiesca între poporele conlocutorie, spre ascurarea dreptului publicu si privatu, si astfelui spre prosperarea, înflorirea si consolidarea statului in tota privinta.

3. Pentru că introduce ea voturilor virile si sustinearea dreptului activu electoral a nobilimei, nu e altu ceva, decât formare si sustinere de caste privilegiate, in detrimentul majorității absolute a poporului, a poterei celei adevărate, — prin cari caste consolidarea si înflorirea statului, cum si a omenimii preste totu, o vedem numai impedeccata, si acăstă eu atât mai vertosu o tienu de nedreptă, că-ci chiamarea si obligamentele nobilimei — altcum d'in culpă-si propria, ba potu chiaru in urmă sustinerei privilegielor, de totu seracita in partea cea mai mare — de multu au disparutu, prin introducerea altoru sisteme corespondentorie temporul; deci urmare prea naturale e si debue să fie, că: unde nu e obligamentu, nu potu fi nici dreptu si vice versa, fiindu acestea in unu necu atât de strinsu la olalta, cătu unul fără de celu-a-laltu nu potu să se nasca, ba nici inchipu si cu atât mai putiu esiste; — apoi mai departe pentru că nobilimea in genere aduce, in cooperatiune cu majoritatea absolută a poporului transilvanen, binelui publicu si privatu, folosu de totul totu neinsemnatu, — prin urmare, sustinerea privilegielor vechi si in tempul presentu nu are si nu potu avea nici unu interesu de dreptu publicu ori de statu mai inaltu, fără celu multu privatu, carele ultim, considerandu, că interesele publice totu-de-un'a sunt a se preferi interesele private, cauta să pice.

4. Legea municipală aci sub cestiune si altu cum e defuosa si neprecisa, că-ci nu e prevedutu in ea expresu si determinatu nicairi acea dispoziție prea necesaria, drepta, logica, morala si naționala că: atât la alegerea cătu si la denumirea amplioaiilor comitatensi să nu pota legalmente intreni activu consangenii alegundilor ori denumindilor, cum si că alesii ori denumitii să nu se pota alege si denumi in acelui cercu unde si-au casele, mosiele si consangenii, — in urmarea carei lacune si neprecisari determinate in lege, in comitatul Unedorei — si potu asiè se va templă si in alte comitate, districte si cetăți — mai toti amplioaii administrativi politici, sau alesu si denumitu prin consangenii si amicii loru după acsim'a: hanc veniam damus, petitusque vicissim — in acelă cecuri de activitate, pre unde si-an casele, mosiele si consangenii, — deci li s-au preferit comoditatea si interesele loru private intereseleloru si binele publicu, pentru cari aru si fostu să se alega si denumea, de cum-va s'a' si observat analog'a ori macaru dreptul naturalu in vre-u respectu, la cari representantie comitetelor cötensi, cu poterea in mana, după cum demustră rezultatul din acestu comitat, nu voiesc a se priupe, adoperandu-se d'in contră si ce e precisu in lege, a interpretă, nu in sensulu adveratu, ci in alu loru, după cum li recere interesul privatu, pentru că legea pentru atari comitate debne să fie cătu se potu de perfecta si de totu precisa.

Spre probarea caror-a ne provocămu la intregu comitetulu, alcum se invadereza chiaru si d'in actele de alegere si denumire, că documente despre restaurarea comitatului Unedorei, — si mai departe de acolo, că-ci sunt notorice in intregu comitatul, si mare parte din giur.

5. Pentru că in poterea legei municipale, reprezentanții cutarni comitat, districtu ori cetate nu potu să se formeze d'in poterea adverata a comitetelor, districtelor ori cetătilor investite cu dreptu municipalu, ci mai vertosu d'in minoritatea castelor susu mentionate, cum e formata si in comitatul Unedorci cu o poporatiune de 186,000 locuitori, d'in cari 181,000 sunt de naționalitate română si numai 5000 — intre cari ultimi e a se numeră si numeros'a nobilime d'in carea 3906 insi au eseriatu la restaurarea comitatului dreptu electoral activu — sunt de celelalte naționalități, cari d'in urma sunt reprezentati in comitetul cötensi prin 130 membri alesi si 170 viriliști, pre candu cei d'antău abia prin 14 viriliști si 54 membri alesi, — deci in o proporție de totu trista si nedreptă in unu comitat mai curatul locuitu de romani, cum e comitatul Uedorci, carele că atare e cunoștu de tota lumea.

Dicemu proporție trista si nedreptă, pentru că, cum probeaza actele sunatorie despre restaurarea comitatului, poporul preste totu, si in deosebi celu romanu si inteligintă sa atât la alegerea reprezentanților in comitetul cötensi nou constituiri, cătu si la impierea oficielor, intemplata prin alegere si denumire, sau desconsiderata si eschisul mai de totu, nealegandu-se in comitetul cötensi decât in nr. de susu de 54, dî cinci-dieci si patru — după ce majoritatea absolută a poporului desconsiderata, nu au avut in totu comitatul in urmă legea nefavoritor, mai multu, că la vre-o 600, dî siese sute censualisti cu dreptu electoral activu, — er' la oficiele interne administrative-politice nu s'alesu nici macaru unu romanu, pentru că impregiurarea, că la scaunul orfanale, scosu, in sensulu amintitei legi, d'in si-nu judecătoriei si ingremiatu jurisdicțiunei politice — s'alesu duoi romani, nu se potu luă in considerare mangaiatore si cu atât mai pucinu dréptă si multiumitoria, de-ora-ce in sensulu strictu alu legei, scaunul orfanale n'are nici o afacere administrative-politică; — asemenea nu potu servi de rezultat mangaiitoru nici acea impregiurare, că d'in 15,

di cinci-spre-diece oficile administrative-politice esterne (judi procesuali) in doue s'a alesu romani — cum nici denumirea unui sub-esactore, unui comisariu de strade si a unui cancelistu d'in sinulu naționalei si poporului romanu, — cari totu, cu atât mai tare escita nemultumirea si amaritunea generale cu cătu poporul in genere si cu atât mai pucinu poporul romanu d'in Transilvania n'a meritatu nici candu, si nu merita atare tractare vitrega d'in nici o parte si cu atât mai vertosu dela confratii conlocutori, cu cari prevedintă pota i-a destinat să traiescă si mora impreuna; si mai departe pentru că absolută majoritate a poporului neprivilegiati redusa de asprimea si vitregia legei municipale la imposibilitate pre dreptu a acceptat, si potu asteptă dela ceilalți confratii colocutori, la numeru forte putieni, dar cu potere data de lege, si avutu in măsura de totu mare — in interesulu ecuației, drăptății si frățietății, imparirea beneficielor publice in măsura după cum suporta si o'reile; si frății conlocutori favoriti de sorte, pre dreptu le-aru si si potu impară astfelui său celu pucinu aprosimativ de dreptate si frățietate, cu cătu că in acestu comitat pana acum ecuilibrul de dreptate, frățietate, egalitate, simpatia si armonia reciproca intre locuitori s'a nesutu a se tienă si tienutu binisioru, si astă amu si dorit u se observe si estenda si mai departe, si o dorim, adeca egalitatea de dreptu, nedandu ore carele macaru d'in poporul romanu ansa si motivu la stricarea ecuilibriului si cătu a cam fostu.

Frății compatrioti inse n'a cautat la dreptate si frățietate, ci la interesele loru private, de unde a urmatu, că mai tote oficiele administrative-politice d'in acestu comitat, sunt date de clas'a virilistilor, a nobilimei si legei in man'a fostilor domnii de pamant, mai toti cu locuințele officiale pre la casele si mosiele proprii, adeca a acelor domnii de pamant, caror-a pana in 1848 au fos tu iobagi cea mai mare parte a poporului, a carui conduce li e incredintata, si intre cari de atunci incoce s'a escatu d'in referinta urbariala differite controverse, pana acum mare parte nefinuite, deci e probabilu, că voru obveni că factori deciditori chiara in causele loru proprii ori a consangenilor loru, fiindu mai toti rudiți unii cu alii, de unde resulta si organizarea atât de satisfactorie pentru dinsii, dar ingreutatoria si nedreptă facia cu majoritatea absolută si poterea adverata a poporului d'in acestu comitat, schisul totalminte de a potă intreni activu cu rezultatul dorit ore unde-va in administrarea afacerilor administrative-politice.

6. Pentru că legea municipală in Transilvania e nepracticabila si fără interesu de dreptu publicu in form'a si de cuprinsul adusu, debuindu să-i premergă dedicătea poporului, prin aducere de alte legi mai liberali, mai practice, mai corespondentorie impregiurărilor, că astfelui să se pota desvolta si prosperă atât in privinta stării materiale cătu si spirituale; — e nepracticabila, si pre langa astă facia in Transilvania nejusta mai incolu si pentru aceea, că-ci in Transilvania, de-sf starea materială preste totu stă cu multu indreptul celei din Ungaria, totu-si in astă ultima sunt sustinute in vigore cu totul alte legi, mai favoritorie intereselelor publice, că in Transilvania, — dreptu-aceea legea municipale aplicata spre restaurarea municipiilor in Ungaria sub impregiurările aduse inainte, nu potu după dreptu să se aplice si in Transilvania, ci in ultim'a, in considerarea dréptă a stării sale actuala, alta lege cu multu mai liberală.

(Finea va urmă.)

Basesci, 20. Ian. 1872.

Die Red! *) Inainte de a me demite la rectificarea procedurei mele d'in Zelau observata cu ocazia organizării municipale, atacata in Nr. 1. a. c. alu „Federatiunei” prin D. Nichita in unu modu vehementu, si cu tendintia amenintatoria de resbunare, nu va fi de prisosu a insemnat, cum-că dinsul, precum alta data, amie si cu acesta ocazie, nu s'a sfatu si identifică cause private cu caus'a poporului d'in cotta. Pentru illustrarea assertiunei mele voi să incep de acolo, de unde si-a inceputu si dinsul corespondintă sa.

Că ocazia unei tinerii comitetului pregătitoriu d'in Zelau din toamna trecuta, intre romani adunati acolo s'a ivit uide'a de a tienă o conferință pentru a determina modul de purcedere la alegerea membrilor nouilui comitetu, care, după o scurta desbatere, primindu-se de buna, s'a lasatu Dlu A. Cosma, ca notariul secundarul alu comitetului naționalu d'in cotta, a face conceptul convocatoriu, a ludi descrie in exemplarele recerente, si a ludi susterne pentru subscrise subsemnatului că presiedinte alu comitetului naționalu d'in cotta, alesu inca la anul 1861, si reinnoit in 1869; in se nepoteudu asemenea mesura incapă cu antipathia Dlu Georgiu Popu, desu manifestata facia de subscrisul, impinsu de ambiciune, le-a subscrisu acele insu-si, espediindu-le la respectivii inteligiștii romani d'in cotta, in a caror urmă adunandu-se in Babti'a că la 17—18

*) Polemiele resultante d'in frecări personali, spoite cu colori naționali, sunt desiguratoare pentru publicul cetătoriu, iose pentru ca Red. să nu fia taxata de parțialitate si urmandu assom'a „audiatur et altera pars” dăma locu acestei justificări, reservandu-se, firesc, celor in dreptu locul de aperare.

Red.

înăș, a începutu a dictă pentru tota cercurile alegatorie de membri alegundi pre aceia despre cari sperase că-lu voru sprigini la tempulu seu cu voturile loru, pentru a poté deveni alesu sub codru, pre aceia dñcu, pentru că aceia-a de cari portă frica ca nu i voru secundă, nu i-a trebuitu, de unde a urmatu că cei mai multi preoti bine-meritati au remas necandidati, erau advocatilor romani. Ale sandru si Emericu Popu li-a fostu pusu nescari dificultăți rafinate. — Sosindu tempulu alegorii in cerculu alegotoriu alu Basesciloru, de care se tiepeau acei duoi advotati, s'a folositu de politic'a naturei sale innascuta, căci in preser'a alegorii dandu lui I. Boitoru d'in locu spre descriere in mai multe esemplarile unu biletu serisu de man'a sa, in care se cuprindeau si numele celor duoi advotati, dupa ce că presiedinte alu alegorii ar' fi luat notitia că Alessandra Popu in asemenea missiune e departat la Berseulu-de-sus, era subscrisulu totu in acea calitate are d'a caletori la Bicadiu, a demandatu numitului scriitoriu, că in data se să sistetie scrierea biletelor, si se se presentedie mai in mediulu noptii la d'insulu, unde ajungundu l'a surprinsu mirarea candu i se dede pentru descriere altu biletu, in care numele lui Alessandra Popu era inlocuitu cu alu unui tineru neinsemnatu d'in locu, si alu lui Emericu Popu cu alu lui I. Mezeiu, inca si mai ne insemnatu d'in vecin'a comuna Salisice, pre' cari i-a verbuatu in noptea ace'a, si cari nesemtindu-se calificati de aseminea demnitate, si neavendu spesse de caletori la Zelau, au probat a se scutură de asemenea onore, si numai dupa ce li-a promisum cum-că cu trasur'a si spesele sale i-va duce la Zelau, s'a resolvit a primi, succedendu-i cu acesta mesura a-si asigură pentru tempulu organisarii cottiului doue voturi. In demaneti'a alegorii biletelor estu-modu fabricate le-a impartit u intru respectivii alegotori, parte prin unu servitoriu alu seu, parte prin unu juratu communalu, carui-a pentru sprigintirea manoperei i-a promis că de va ajunge la potere, acesta fapta nationala i-va remuneră-o cu demnitate de jude comunala. (NB. Tinerulu cu care a fostu inlocuitu in bilet pre advotatulu Alessandra Popu porta aseminea nume, pre care intru adinsu si-l'a desemnatu că cu atât'a mai usioru se pota amagi pre omenii cei nesciuti, apoi numele lui Emericu Popu inca nu l'a lasatu, ci că bietii alegotori se cugete că si pre d'insulu votedia l'a indusu numai intru alu 7. locu, care pentru acestu cercu alegotoriu era superflau) si eca d'in partea lui Georgie Popu nici aci nu s'a commisuceva peccatu contra natuinei, căci in unulu d'in Nrii trecuti ai „Federatiunei“ si acesta fapta fu timbrata de curata nationala ! si inca pot se i-se aseminea colore si impregirării aceliei, că in intolegero cu nesce ungarasi a probatute totu pana la estremitate se impedece denumirea lui Alessandra Popu de jude singulariu la Cehu.

Finindu-se apoi alegorile membrilor in totu comitatulu, si prin emisarii se, crucis, curmedisiu tramsi, ascurandu si voturile necessarie s'a apucatu numai decât de alta politica si mai nationala, inchiaandu alianta cu unu ungru, pre langa conditiuni reciproce că acelu-a se-si cascige partid'a sa pentru d'insulu la fitoria organisatiune a cottiului, era d'insulu in schimbu pentru atât'a facere de bine i-va oferi măile de voturi ale romanilor d'in cercu pentru a poté fi la primaver'a, său ver'a viitoria alesu de ablegatu dietalu, — daca subscrisulu ar' urmă aseminea politica, ore frattii cei cumperati ai d'insulu nu aru strigă in lumea largă tradare ! inse pentru d'insulu pot si acesta fapta se va timbră de natuinala.

Premintendu in acestu tipu, de-si numai superficialu, descrierea pasilor pregatitori ai Dlui Georgiu Popu de către clic'a sa in costumu nationalu imbracata, purcedu la descrierea procedurei observata la insa-si organisarea in Zelau. Ajungundu eu aici in 27. dec. la 1 ora dupa media-di, mi propusesemu inca in diu'a aceea a invită pre frattii romanii la o conferintia, inse desu laudatulu D. Georgiu Popu, temendu-se de acesta impregiurare s'a ingrigitu de tempuriu se se convoie ace'a sub alte auspiciole la cortelulu aperatoriului seu D. Nichita, acesta a facutu intru adinsu spre a me segregă de către romanii, pentru că d'insulu scie prea bine, că dupa ce in urmarea conclusului comitetului romanescu d'in acestu cotti pentru ori ce afaceri nationali numai eu eram competente de a convocă asemenea conferintia, la conferintia convocata prin influenti'a sa nu voiu poté participă, precum totu d'in asemenea motivu n'am potutu participă nici la cea d'in Babti'a; malitia ! dara preste tote malitie e asertiunea Dlui Nichita, cum-că numai eu singuru am urmatu o directiune neunuita cu a romanilor in Zelau, căci scisiunea intre noi nu eu, ci partinitulu seu cu cunoscut'a sa clicutia a provocat-o, si pentru ce ? pentru ca fără mine mai fără siela se pota dictă, si pre cei ce nu iu cunoscu asié de aproape, si sunt mai pucinu interesate se-i pota mai usioru seduce de a partin' interesale, caror-o cu ajutoriulu aceliei clicutie anguste forte bine li scie dă inaintea fratilor romani colorea nationala.

Aseminea malitia e d'in partea Dlui Nichita si asertiunea, că protocomitele pentru ace'a m'a denumitu in comisiunea candidatoria, pentru că era convinsu că eu nu conspirendu cu romanii. Asertiunea acesta ar' ave lipsa de proba, care fiindu că iu vietia sa nu-i va succede, si-a vedutu numai si acum că de alta data patim'a sa conceputa a supr'a mea, nu pentru că o am meritatu candu-va, ci pentru că asié i-sa dictat prin principalulu său.

Nu are temeu nici asertiunea dsale, că eu că romanu

am fostu denumitu in comisiunea candidatoria, căci, de se si opintesce a me dă in publicu de slabanogu si obscurantu, pentru a se poté face luminatu pre sine si pre omulu seu, d'insulu forte bine scie, că in numit'a comisiune am fostu chiamatu numai că membru alu comitetului, apoi daca nu scie d'insulu voru scie altii, că la asemenea comisiuni totu-d-a-un'a, chiaru si pana la 1848, am luat parte. — Vedi bine, acesta impregiurare a strapsu aduncu anim'a partinitului seu, care mai bucurosu ar' fi vediutu or pre cine onoratu cu asemenea misiune decât pre mine, — apoi ran'a animei i-a adausi si impregiurarea, că avendu in vedere dissensiunile si vechiele inimicitie d'intre noi, s'a temutu pot că i-voiu si pedeca de a-si poté ajunge scopulu seu, pentru care sub colore natuinala inainte de organisare multu a alergat.

Apoi si mai nefundata e acea parte a asertiunii lui Nichita, că in comisiunea candidatoria am lucratu contra candidatilor romanilor ; — apere Ddieu ! eu iub scu pre romanii nostri mai multu decât d'insulu si omulu seu, apoi nu d'in interesu privatu, căci eu nu cercu a fi radicatu prin d'insii la ce-va demnitate. Asertiunea d'insului in acesta privintia e numai mauteaua cu care ar' dorii a-si acoperi caderea si procedur'a Dlui Georgiu Popu, că d'insulu forte bine scie, că afara de siese individi bine calificati, d'intre carii patru sunt advotati si duoi aplicati la justitia, si cari nici s'au lasatu a fi candidati la vreun postu, abié avemu patru, multu cinci inteliginti apti de oficiu, cari cu pucina exceptiune au fostu candidati ; mai bine aru si daca ar' spune verde, că amaritiunea animei sale nu provine din impregiurarea, că n'au fostu candidati romanii, ci pentru că intre acei-a n'a figuratu numele romanului seu celu laudat, care, daca ar' fi cuprinsu, locu in list'a candidatilor, de-si nu ar' fi fostu acolo vre-unu altu nume de romanu, cu gratia ungurilor ar' fi fostu multiumitudo deplinu, că la anulu 1867, candu cu delaturarea romanului celui calificata si cu caracteru nepetatu, devenise acelua cu afinele seu celu neinsemnatu pre calea cea mai de ruse de domni ai situatiunii pre sub codru. Nu eaus'a romanilor, dle Nichita, nu, ci a protegétului dtale numai e perduta asta-data, apoi de poti numi caus'a romanilor de perdata, nu-mi impută mie, care pre căti am potutu am facutu a se candidă, ci presiunii care o ati facutu căti-va si că si cei candidati se retraga, cari ati facutu că romanii se nu i-e parte la votisare, si cari ati facutu căte tote că cu daun'a mai multoru-a se salvati onoreu unui-a, — nu am lucratu eu, precum ti se pare, nimica contra omului dtale, Dle Nechita ! pentru că cu delaturarea lui nu am avutu lipsa se deschidu locu pentru ai mei, ci daca tendentia d'insului nu am partinitu-o se nu mi-se impute*) pentru că vedea bine e u sumnum a omu, apoi pre langa atatea ofense cătu morale, atatu materiale, si plane si fisice contra mea, si a familiei mele incercate de cătra d'insulu, protegandu-le eu, ar' fi debuitu ame desbracă de natur'a omenesc a e omului moritoriu nu i-e cu potinta, inse cu passivitatea facia cu d'insulu observata nu am vatematu interesele poporului romanu, ci chiaru le-amu promovatu scapandu-lu, daca potu dace asié, cu passivitatea acesta de despotismulu sub care a fostu suferindu acelua de căti-va ani — nu identifică, repetiescu, Dle Nechita, nu identifică cau'a unui romanu cu caus'a poporului, pentru că daca nu voiesci a sci dta voru scie altii că eu totu-de-a-un'a am fostu romanu si multu putienu ce am potutu face in vietia-mi nu am facutu pentru altii ci numai pentru romanii, apoi bine voesce a luă in consideratiune seriosa, că eu cu ai mei pose'emu unu temperamentu moderat, si daca apucatoreloru ultraistice si egoistice ale unor parteculari esaltati si neodihni i nu ne vomu poté alaturi nici cu unu pretiu **) se incetedi a ne mai timbră de antiromani, pentru că cerendu interessulu poporului nici pre unu momentu nu vomu incetă a fi romanii, daca dta pre acei-a cari au pusu pre aici fundamente la totu ce se afia romanescu i vedi de slabanogi si obscuranti, era pre dta te vedi de luminatu, studiaia mai asfandu ran'a care rode la peptulu poporului romanu de pre aici, si daca o vei află, precum credu că ai asflatu-o si pana acum, nevoiesc-te că doctoru a aduce balsamu vindecatoiu preste d'ins'a ; vindecă patimele : ur'a, discordia si vechiele inimicitie cari domnescu intre noi, — inepta de a suscita intrige si scisiuni intre frattii de unu sange in favorea unui-a si daca in subcrisulu, pre care fruntasii inteligintie romane l'a onoratu cu presidiulu comitetului nationalu d'in acestu cotti, vedi unu slabanogu si netrebnicu, propune fratilor romanii in locu-i pre altulu care posedea calitati mai eminente si care se bucurade auctoritate mai impunetoria in comitatul apoi, te a fidezu, că conducei acelui-a si eu me voi supune ; inse conducei eturni omu ambitiosu, arogantu, si care sub firm'a interesului poporului cerca interesulu seu particolare nu me

*) Hinc illae lacrymae ! dar' sante parinte, evangeliulu care Dta lu propovedesci invetia chiaru cum se se desbrace omulu, nu de natur'a ominesca, ci de passionile inerinti ; invetia cea mai sublime abnegatiune, — si de trei ori dore, că neci apostoli acelui St. Evangeliu nu armedia sublim'a invetitura ci d'in cas'a urei si a inimicitelor personale se da lovitura causei natuinali. Red.

**) Neci chiaru in causele natuinali ! uti figura docet.

— ou pot pleca nici odata. — Fă, daca poti, Dle Nichita asié si apoi numai decât ne vei află solidari. *) Gregoriu Popu.

Economiu.

(Urmare*)

d. S colete technique, reale, comerciale si de meserie. Tote aceste institute sunt de prim'a necesitate pentru fia-care natuine. Scopulu loru salutaru e, a inzestră tinerimea cu cunoștințe, cari sunt de celu mai mare folosu pentru omenire, si astfelui a-i creă o puzetiu independenta de bugetele statului ; o puzetiu, care asigura omului cea mai mare libertate ; si fiindu omulu petrusu de chiamarea sa, portandu-si meseria cu activitate, calculandu la tota intreprindere, fiindu economu in tempu si materia si neuitandu a fi totu-de-un'a crutatoriu, ajunge la o stare de avutie, carea lu face a-si pastră independenta si libertatea, a nu vatemă pre nimenea si a aduce natuinei sale si omenimiei cele mai insemnate folose.

Principal'a, ba potu dace, unic'a meseria a romanulu a fostu si este inca agricultur'a ; dorere inse, că si acesta e neglijata si necorrespondeitoria cerintelor tempului, cu tote că ea e conditiunea fundamentala pentru existintia omenimiei. Ba in unele părți agricultur'a se porta dupa sistemele celea mai primitive, cari in relatiune cu stadiul culturei d'asta-di sunt daunose ; si apoi insa-si nobilimea, proprietarii mari si-sfarima capulu cu respirea sumelor insemnate de auru, ce moștele li aducu, fără d'a se interesează cătu-si de pucinu de adoptarea principiilor recunoscute de salutarie, priu cari si-aru poté marf venitulu, fără d'a maltrată poporulu, aceste fintie muncitorie, cari in unele locuri si asta-di sunt mai nefericite decât chiaru in templu servitilor, alu iobagie.

Cerintele unui popor sunt cu multu mai feliurite, decât că chiaru agricultur'a cea mai perfectiunata se le pota multiam ; prin urmare, este o necesitate imperativa că poporul roman se fia mai ingrijit si se puna tote poterile spre a infinita astfelui de institute. Si acesta cu atât'u mai vertosu, pentru că poporul nostru in genere, si in specie pe poporul de la munte, posiede pucinu pamentu si acestu-a e reu si neproductiva, incătu nu a rare ori e amenintata a peri de fome si astfelui silita a ajunge in mani straine spre exploatare si servitute.

Trebue se fima forte nepasatori, se fima noi singuri inimicilor nostri, că se nu vedem, cum tierele mai innainte, ba chiaru natuinalile conlocutorie lucra cu celu mai mare zelul si sacrificia spre infinitarea de scole de acesta natura ; acesta cu scopu, că se puna man'a pre meseria, industria, si comerciul tierei, care e cea mai mare vîna de auru, că se ni documenteze prin fapta adeverulu proverbiului romanu, că cine are avere, are si putere.

e. Gimnasiile. Că preparatorie pentru sciintiile mai nalte gimnasiele sunt neapertu necesarie si este de dorit, că numerulu loru se se immultiesca cătu mai tare. Fia-mi inse ertatu a face aici modesta observatiune, la carea me indreptatiesce atât'u glasuirea diurnalelor, cătu si pucinile mele cunoștințe si experientia ce mi-am cascigatu, si acesta este, că natuinalile mai innaintate in cultura, pre langa ace'a că nu negliga nici decât' gimnasiele, contribuesc si sacrificia multu mai multu pentru infinitarea de scole technique, reale, comerciale si de meserie.

Credu deci, că ar' fi tempulu supremu, că si noi romanii se intreprindem lucrari practice, si acesta nu numai că e o cerintă a tempului in care traim, ci că este o conditiune de existintia si vietia si noi avemu o lipsa pre sensata, si apoi spre a se cultivă cu succesu in sciintiile mai nalte, credu, că se receru si mediulocu materiale suficiente, de cari noi romanii nu pre dispunem, ba preste totu potu dace, că suntem seraci lipiti. Parerea mea dar' este, că romanii se lucre d'in tote poterile si pre tote căile, spre a-si immultis avere, carea dà poterea, si d'in acesta causa mi-permitu a atrage atentia barbatilor incredintati cu crescere tinerimei si cultur'a poporului roman mai alesu a supr'a institutelor amintite sub punctulu d.

f) Seminarii. Rar va fi unu popor, care detinuta mai multa recunoscinta statului preutiesc pentru conservarea natuinalitatii, decât cum e chiaru poporul romanu ; rara va fi natuinea, a carei-a preutiese se fia asié de intima legata cu poporulu, precum e preutiesea romana ; poporul romanu recunosc meritele si zelulu preutiesei sale, i dà tota reverint'a, i se increde si supune si ascépta de le dins'a, că copilul de la mama, svaturi bune si condusere spre fericire. Dar' fericirea nu se casciga numai prin instruirea poporului intru cele sante, ci si prin conducerea lui la imbunatatarea traiului.

Că preutiesea, sufletulu poporului, pot face forte multu pentru natuine, acesta ni-o areta chiaru preutiesea vecinilor sasi, carea nu numai prin investiture si cuvinte, ci si

*) Noi credem, că indesertu se va face numai de una parte, faca-se de amendoare pările, atunci veti fi solidari, altintreba, — apoi aceste imparechieri vechie la Dv. par' a fi necurabile. Impatiunea pentru pericolitarea causei nat. cade a supr'a ambelor pările, — opinionea publica, vediendu acestea diatribe, nu pot enunciă altu verdictu. Red.

*) Vedi Nrii 7 si 8 ai „Federat.“

